

Täysistunto

Perjantai 1.12.2017 klo 13.00—13.33

9. Hallituksen vuosikertomus 2016

Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2016 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta

Kertomus K 14/2017 vp

Kertomus K 9/2017 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 8/2017 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsitelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 8/2017 vp.

Siirrytään keskusteluun. Ensimmäisenä valiokunnan puheenjohtaja edustaja Heinäluoma, olkaa hyvä. [Hälinää] — Muut keskustelut pyydän siirtämään salin ulkopuolelle, kiitos.

Keskustelu

13.16 **Eero Heinäluoma sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnan budjetti- ja valvontavallan kannalta valvontavallasta on tullut yhä merkittävämpi asia. Kun budjettia on koottu suurempiin kokonaisuuksiin ja on yhtiöitetty ja tehty monta muutakin asiaa, niin eduskunnan suuren salin päätöksenteon rooli on vähentynyt ja sitä kautta myös kansalaisten mahdollisuus vaikuttaa ohentuu. Valvontavalta korostuu, ja tässä erityisen merkittäviä ovat hallituksen vuosikertomus ja Valtiontalouden tarkastusviraston antamat kertomukset eduskunnalle.

Eduskunnan tarkastusvaliokunta on tehnyt hyvin huolellista työtä hallituksen vuoden 2016 vuosikertomuksen osalta, käynyt isoja kokonaisuuksia lävitse liittyen keskeisiin viime vuoden tapahtumiin ja eräin osin tarkastellen myös uusia tietoja tämän vuoden puolelta. Näistä muutama havainto.

Ensinnäkin vuosikertomusraportoinnista valiokunta toteaa, että se on kehittynyt oikeaan suuntaan ja antaa kansalaisille ja eduskunnalle paremman kuvan hallituksen vuoden työstä. Edelleenkin tällä alueella on kehittämisen tarvetta, jotta tekstit olisivat mahdollisimman kansanomaisia ja nopeasti haltuun otettavissa.

Sitten toisena asiana valtion taloudellisista vastuista. Tämä on tietysti tarkastusvaliokunnan ruisleipäasioita, miten vastuut ja myös riskit raportoidaan, onko niistä annettu kuva valtiontalouden hoidosta oikea. Valiokunta ehdottaa riskienhallinnan mittareiden kehittämistä ja myös sitä, että riittävästä puskurirahastoista huonon päivän tullessa huolehditaan. Aivan erityisesti valiokunta esittää lausumaa Euroopan talous- ja rahaliiton jatkokehittämisestä ja velvoittaa hallitusta tällä alueella vahvistamaan Suomen tavoitteita ja selkeyttä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2017 vp

mään tavoitteenasettelua erityisesti euroalueen tulevaisuudesta ja ottamaan tässä yhteydessä riskinäkökohdat huomioon.

Sitten harmaan talouden torjunta, joka on ollut viime vuosien kestoaiheita. Tästä asiasta on useampikin havainto.

Ensinnäkin Tullin toimintakyky on sellainen, että on käynyt ilmi, että Tullissa tehdyt lisäsatsaukset toisivat tuloina itsensä aika nopeassa aikataulussa takaisin, joten valiokunta kiinnittää Tullin riittävään rahoitukseen erityistä huomiota.

No, sitten valiokunta on käynyt lävitse näitä aikaisempia toimia, miten ne ovat vaikuttaneet — siitähän tässäkin salissa on monta kertaa keskusteltu, miten nämä harmaan talouden vastaiset toimet tuottavat. Tässä on iloisia uutisia. Verohallinnon mukaan rakennusalan uudistukset pelkästään ovat johtaneet palkkasumman kasvamiseen noin 300 miljoonalla eurolla ja verotuottovaikutukset ovat olleet noin 100 miljoonaa euroa vuonna 2015. Eli sillä päätöksenteolla, mitä täällä tehdään, on vaikutuksensa. Valiokunta ehdottaakin, että selvitetään, soveltuiskoko veronumeron käyttö, josta rakennusallalla on siis hyviä kokemuksia, laajemminkin myös muille aloille, joilla on paljon esimerkiksi ulkomaista työvoimaa. Näitä ovat matkailu- ja ravintola-ala, kiinteistönhuolto, kuljetusala ja myös telakenteollisuus.

Sitten lisäksi valiokunta on käynyt lävitse kansainvälistä verokilpailua ja myös verokeidastointia. Nämähän ovat Suomen kannalta erittäin negatiivisia asioita. Valiokunta pitää tärkeänä, että tällä alueella Suomi osallistuu aktiivisesti kansainväliseen yhteistyöhön, niin EU:n puitteissa kuin muutoinkin, tämän verovälittelyn kahlitsemiseksi.

Tähän liittyen valiokunta toteaa, että verotuksen varmuuden kannalta myös kansallisia säännöksiä pitää kehittää. Meillä on parhaillaan veronkiertodirektiivin toimeenpano kansallisessa lainsäädännössä käynnissä. Valiokunta pitää tällä alueella harkinnanarvoisina uudistustarpeita, jotka liittyvät muun muassa korkovähennysoikeuteen ja korkovähennysoikeuden rajoittamiseen sekä siirtohinnoittelusäännösten täsmentämiseen. Näiden tarkoituksena on turvata verotuotot.

Sitten valtionyhtiöiden ylimmän johdon palkitsemiseen — tästähän säännöllisin välein puhutaan. Valiokunta on käynyt kaikkien valtionyhtiöiden ylimmän johdon palkitsemiskäytännöt lävitse ja sen, miten valtioneuvoston ohjeet ovat tällä alueella toteutuneet. Omistajaohjausosaston toimittaman aineiston pohjalta on syntynyt asiasta varsin vahva käsitys, ja ongelma täällä on tietysti lisäeläkkeiden käyttö palkitsemisessa. Valiokunta kävi erikseen Finnairin lisäeläkemenettelyt lävitse tutustuen tässä tiedossa olleeseen viimeiseen tietoon. Valiokunnan johtopäätös on, että valtion pitää jatkossa toimia sen puolesta, etteivät lisäeläkkeet ole yhtiöiden johdon palkitsemistapa valtio-omisteisissa yhtiöissä. Valtion pitää noudattaa henkilöstön osalta yhdenvertaista palkkauspolitiikkaa, ja edelleen valiokunnan käsityksen mukaan palkitsemisen tulee tapahtua työsuhteen voimassa ollessa eikä eläke-etuja käyttämällä. Erikseen valiokunta on päätenyt siihen kannanottoon, että Finnairin tapauksessa omistajaohjauksesta vastaava ministeriä olisi tullut informoida tästä valtioneuvoston aikaisemmasta periaatepäätöksestä eroavasta lisäeläkkeiden käyttöönottajatuksesta.

Sitten rakennus-, kosteus- ja homeongelmista, joista niistäkin on tällä viikolla puhuttu. Tässähän pohjalla on tarkastusvaliokunnan mietintö ja eduskunnan hyväksymät kannanotot vuodelta 2013. Sen jälkeen on tapahtunut paljon, mutta osa erittäin hitaassa aikataulussa, ja tulokset eivät ole ollenkaan riittäviä, niin kuin eduskuntakeskustelussa on todettu. Tämän johdosta valiokunta jättääkin aikaisempia eduskunnan kannanottoja edelleen voi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2017 vp

maan ja katsoo, että näillä alueilla hallituksen pitää jatkaa uudistustyötä. Tämän lisäksi valiokunta ehdottaa, että hallitus antaisi tästä uudesta Terveet tilat 2028 -hankkeesta selvityksen tämän vuoden vuosikertomuksen yhteydessä ensi vuonna eduskunnalle, jolloin nähdään, mitä tämä hanke käytännössä tuottaa. Ja sitten kovimpana toimena valiokunta ehdottaa lausumaa eduskunnalle, jossa eduskunta velvoittaisi hallitusta käymään nämä rakentamisen vastuukysymykset lävitse olosuhteissa, että nämä muut toimet eivät ole tuottaneet riittäviä tuloksia. Kysymys on siitä, pitääkö rakentamisen vastuuta ja myös julkisten tilojen käytön vastuusäännöksiä tiukentaa.

Sitten perustoimeentulotuen siirrosta kunnilta Kansaneläkelaitokselle. Tämäkin on ollut iso asia myös tämän vuoden aikana johtuen siitä, että kun uudistuksen toteutuksessa kunnilta nämä tehtävät siirtyivät Kelalle, niin kohtuuttomalla tavalla toimeentulotukien maksatus viivästyi. Valiokunta on käynyt lävitse koko uudistuksen taustan ja myös näiden viivästysten syyt. Valiokunnan huomio on, että alkuperäisen päätöksenteon oletukset eivät ole toteutuneet. Kun tämä alun perin käynnistettiin rakennepoliittisen ohjelman osana, sen lähtökohtana oli tuottaa säästöjä valtiolle ennen muuta sen takia, että hallinnolliset kulut tulisivat huomattavasti pienemmiksi. Jälkikäteistarkastelussa osoittautui, että kun tätä hanketta vietiin eteenpäin, hyvin nopeasti kävi ilmi, että näitä luvattuja säästöjä, jotka olivat uudistuksen käynnistämisen keskeinen peruste, ei toteudu, vaan päinvastoin: tulee lisäkustannuksia. Valiokunnan kannanotto onkin, että tällaiset muutoshankkeet pitäisi ottaa uudelleen harkittavaksi, jos näissä lähtökohtaperusteluissa tapahtuu olennaisia muutoksia. Ja sitten erikseen valiokunta toteaa, että ei ole hyväksyttävää, että viimesijainen toimeentulo voi tällä tavalla vaarantua kuin tämän uudistuksen yhteydessä on tapahtunut, ja edellyttää, että tässä suhteessa ryhdytään korjaaviin toimiin. Valiokunta esittää asiasta lausumaa, niin että eduskunta saisi vuoden 2020 loppuun mennessä selvityksen, miten tämä uusi uudistus loppujen lopuksi toimii, eli Kelalla on vastuu perustoimeentulotuesta ja kunnat vastaavat täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta.

Lopuksi voin vielä mainita, että valiokunta kävi myös suojelupoliisin, supon, toimintaa lävitse perustuen siihen, että supo on saanut aika huomattavia lisäresursseja. Niiden kohdentumista valiokunta seurasi ja päätyi siihen havaintoon, että kun keskustelussa on edelleenkin supon tehtävien ja toimivaltuuksien vahvistaminen, on perusteltua, että supon parlamentaarista ohjausta ja valvontaa uudistetaan, jotta kaikkien kansalaisten luottamus tähän meille tärkeään turvallisuuspoliisin toimintaan voi säilyä.

Puhemies Maria Lohela: Jatketaan keskustelua muutamalla vastauspuheenvuorolla.

13.25 **Ben Zyskowitz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On erinomainen asia, että tarkastusvaliokunta otti esiin myös valtionyhtiöiden ylimmän johdon palkitsemisasiat ja erikseen myös tämän Finnairin tapauksen. Mielestäni keskustelu Finnairin pääjohtajan lisäeläkkeestä on ollut vähän väärillä raiteilla, kun on keskusteltu, että eikö Finnairin tulos ja myös osakekurssi ole kehittynyt niin hienosti, että on paikallaan, että siitä palkitaan myös toimitusjohtajaa aivan erikseen. Tästähän ei ole kyse. Finnairin tulos ja kurssikehitys on ollut huikeaa. Johtuuko se kaikki nykyisen johdon toimista? Ei tietystikään, mutta se on ollut huikeaa, ja siitä on seurannut myös johdolle, jonka palkitseminen on osin ollut kiinni osakkeissa, asianmukaista korvausta.

Keskustelun olisi pitänyt keskittyä kahteen asiaan. Ensinnäkin, tuskin oli kiky-sopimuksesta muste kuivunut, kun seuraavassa kuussa Finnairin hallitus mietti, miten tätä miljoo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2017 vp

naa euroa vuodessa tienavaa miestä erikseen palkitaan. Ja toiseksi, kun tiedettiin, että omistaja [Puhemies koputtaa] ei kannata lisäeläkkeiden käyttämistä palkitsemiseen, niin siitä huolimatta Finnairen hallitus päätti vastoin enemmistöomistajan [Puhemies koputtaa] kantaa käyttää niitä. Eli johtopäätös [Puhemies: Minuutti on täynnä!] on se, että Finnairein on saatava semmoinen hallitus, joka kunnioittaa omistajan tahtoa.

13.27 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä tarkastusvaliokunnan mietinnössä on paljon keskeisiä kysymyksiä, mutta nostan esille EU-politiikkaan liittyvän ponnen. Vaadimme, että hallitus vahvistaa ja selkeyttää tavoitteen asetelua euroalueen tulevaisuudesta ja selkeyttää kokonaiskuvan antamista eduskunnalle. Tämä on tässä hetkessä erityisen tärkeää siksikin, että Suomi on EU:n puheenjohtajamaa vuonna 2019. Me tarvitsemme selkeät tavoitteet EU:n uudistamiselle ja tavoitteet sille, mitkä ovat Suomen keskeiset kysymykset, mitä johdamme puheenjohtajakautemme aikana.

Myös home- ja kosteustalkoita ja niiden seurantaa ja toimenpiteiden vaatimista jatkamme edellisen tarkastusvaliokunnan jalanjäljillä. Pidän tärkeänä myös sitä, että sairastuneille annetaan apua ja tukea ja he saavat diagnoosin ja myös rakennuttajien osalta vastuukysymykset selkeytetään, kuten valiokunta ponnassansa edellyttää.

13.28 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kertomus osuu päivään, jolloin myöskin julkistettiin valiokunnan mietintö eduskunnan valvonta- ja budjettivallasta, sehän tietysti liittyy tähän tarkastuskertomukseen hyvin oleellisesti. On tärkeää, että budjettivalta toimii, vaikka se on kaventunut, ja että sitten sen päätöksenteon legitimitetin tulee vahvistua valvontavallan kautta, niin kuin on tapahtunutkin. Tässä mietinnössä minusta tämä ponsi koskien vastuukysymysten selvittämistä, niin kuin puheenjohtaja mainitsikin, koskien rakentamisen ongelmia kaikkienensa, kosteusvaurio-ongelmia, on tärkeä, ja se täytyy selvittää, koska muutoin me emme ehkä saa korjausta tähän ongelmaan Suomessa.

Todellakin, EU:n valvontavalta on ongelma. Yksi, joka on noussut esille, on tuo Euroopan keskuspankki, jonka toiminta on muuttunut hyvin paljon siitä, mitä se treatyssä siitä alun perin oli. Kun aina pitäisi olla, kun julkista rahaa käytetään, tilintekovelvollisuus, läpinäkyvyys, kun on [Puhemies koputtaa] julkista valtaa, niin siinä se jää vajaaksi.

13.29 Maarit Feldt-Ranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiinnittää huomiota erityisen ajankohtaiseen asiaan. Se on tämä toimeentulotuen siirto Kelalle. Sitähän perusteltiin sillä, että se tuo kustannussäästöjä, mutta nyt kun jälkikäteen olemme tarkastaneet asiaa, niin olemme nähneet, että se päinvastoin on kasvattanut kustannuksia. Ja miksi tämä on näin ajankohtainen ja tärkeä asia, että sen ääreen on syytä pysähtyä? Myös siitä syystä, että hallitus on tuomassa eduskuntaan sellaista sote- ja maakuntauudistusta, jonka kustannussäästötavoitteet asiantuntijat ovat laajasti etukäteen kyseenalaistaneet. On vastuutonta ja kyseenalaista, että hallitus jatkaa tätä sote-maakuntamallinsa valmistelua, vaikka jo etukäteen tiedetään, etteivät sen alkuperäiset tavoitteet terveydenhuollon integraatiosta tai kustannusten hillitsemisestä tule toteutumaan. Hallituksella ei kerta kaikkiaan ole oikeutusta ottaa tällaista riskiä veronmaksajien piikkiin. Ja kun tarkastusvaliokunta kiinnitti vakavaa huomiota siihen, että tämä toimeentulotukihanke toteutettiin,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2017 vp

vaikka tämä oli etukäteen tiedossa, niin tässä hallituksen todella pitäisi ottaa uudelleenajattelua sote-uudistuksessa.

13.30 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Erityisen hyvänä pidän myös yhtä erityistä asiaa, Tullin resursseja, joita tässä arvioidaan. Tänä päivänä Tulli painii erityisissä ongelmissa juuri sen myötä, että meillä digitaalisuus ei ole siellä arkipäivää. Meille tulee erittäin paljon postitoimituksia, ja valitettavasti siellä on erittäin vaarallisia aineita, joihin tarvittaisiin automaatiovalvontaa — henkilöstöresursseilla ei pystytä hoitamaan tätä kaikkea postiliikennettä, mitä tällä hetkellä Suomeen tulee enenevässä määrin. Eli kun on tavallaan nämä alustataloudet, jotka mahdollistavat tavaroiden vapaata liikkuvuutta, niin meillä pitää olla Tullilla resursseja, meillä pitää olla myös henkilöstöresursseja. Tullin ikärakenne on jatkuvassa nousussa; pitäisi palkata uutta, teknologian hyvin hallitsevaa henkilöstöä. Näiden kaikkien yhdessä pitäisi tapahtua nyt eikä vasta muutamien vuosien päästä.

Puhemies Maria Lohela: Vielä yksi vastauspuheenvuoro tässä yhteydessä. — Edustaja Heinäluoma.

13.31 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lausun kiitokset tähänastisista kommenteista. Näyttää siltä, että valiokunta, jonka mietintö oli yksimielinen, on onnistunut löytämään oikeat aiheet, niin että jokainen löytää täältä oman mustikkansa, joka... [Pia Viitanen: Mansikan!] — Ja mansikkojakin. — Mutta poikkeuksellisen raskaita, tärkeitä asioita on tässä vuosikertomuksessa, joten toivon, että voimme jatkaa keskustelua sitten tämän istunnon jälkeisissä istunnoissa, kun tänään tämä lista ei tule käsiteltyä.

Puhemies Maria Lohela: Tässä kohtaa suuren valiokunnan kokouksen vuoksi keskustelu ja asian käsittely keskeytetään.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.